

מדינת ישראל
משרד החינוך

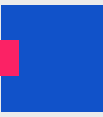

מערכת שידורים לאומית

תרבות יהודית - ישראלית לכיתות ג-ד

נושא השיעור: על מה כל הסדר בליל הסדר?

עם המורה: איריס סבן

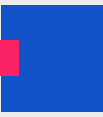

ליל הסדר – יצירת זיכרון משותף

חלק א:

- נזכיר – מהו ליל הסדר ומה מאפיין אותו?
- נבחן את ליל הסדר כטקס שיש לו זמן, פעולות חוזרות, קהילה משותפת ומשמעות- לספר ביציאת מצרים.
- נשאל – איך יוצרים זיכרון לסיפור משותף?

ליל הסדר – יצירת זיכרון משותף

חלק ב:

- נלמד את הקטע מההגדה (מדרש) על ארבעת הבנים.
- נוסיף לארבעת הבנים דמויות נוספות.
- נסיים ביצירה שתוכלו להציג בשולחן ליל הסדר.
- נקשור בין ליל הסדר ללימוד המשותף שלנו על ארבעת הבנים.

רגע לפני שנתחיל ...

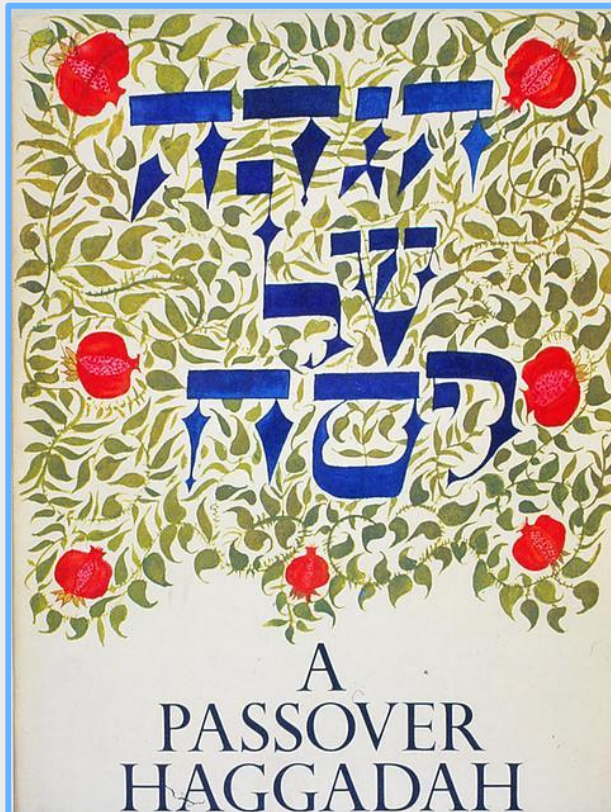
הגדה של
פסח

01:00

01:00

מהו ליל הסדר?

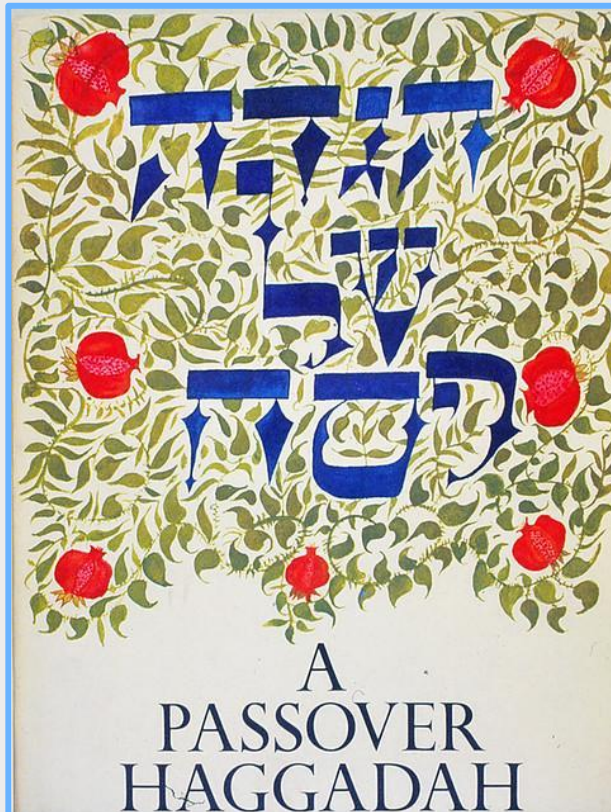

קידוש. ורחץ. כרפס.
יחץ. מגיד. רחצה.
מוציא מצה. מרור.
כורך. שלחן עורך.
צפון. ברוך. הלל. נרצה

?אלו פעולות ומנהגים אתם מכירים או יודעים שנוהגים לערוך בליל הסדר

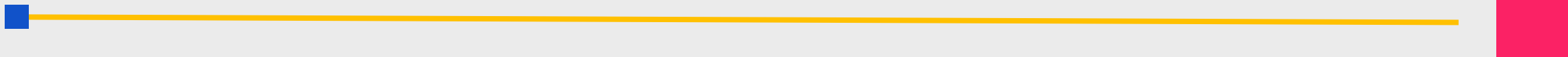
01:00

מהו ליל הסדר?

קִדְּשׁ. וְרַחֵץ. בִּרְפֵּס.
יַחַץ. מַגִּיד. רְחֻצָּה.
מוֹצֵיא מַצָּה. מְרוֹר.
כוֹרֵךְ. שְׁלֵחַן עוֹרֵךְ.
צִפּוּן. בִּרְךְ. הַלֵּל. נִרְצָה

?אלו פעולות ומנהגים אתם מכירים או יודעים שנוהגים לערוך בליל הסדר

ארבע כוסות

אפיקומן

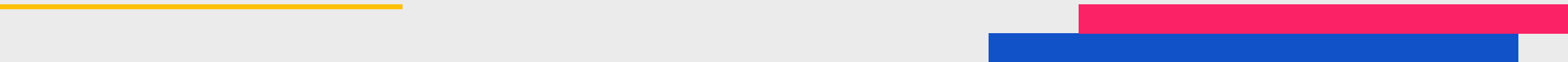
מה נשתנה?

אחד מי יודע?

מרור

החרוסת הכי טעימה של
סבתא

מצות

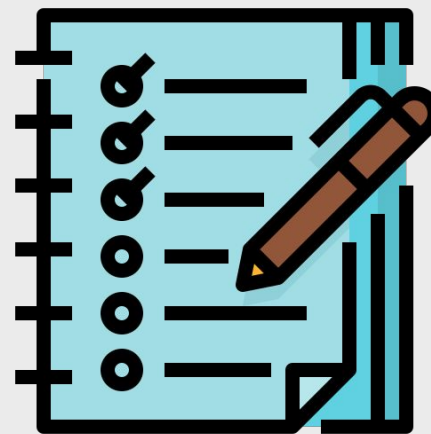
ליל הסדר הוא טקס

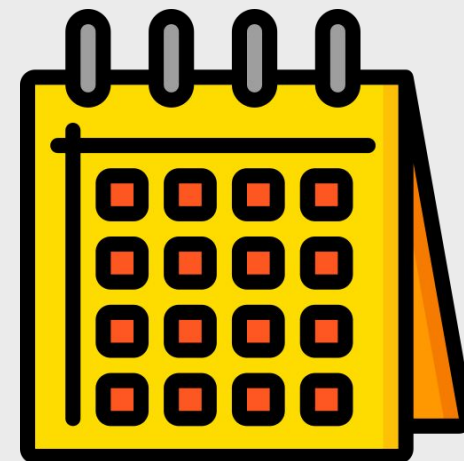
יש לו משמעות
ומטרה

משותף לקהילה
רחבה

מורכב מפעולות
לפי סדר

מתקיים פעם בשנה
בזמן מוגדר

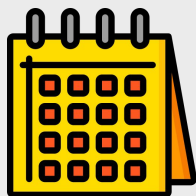

00:30

ליל הסדר – טקס משותף בזמן משותף

יהודים רבים מכל העולם מתכנסים
בערב פסח, יד בניסן, לחגוג את ליל
הסדר.

חשבו על אירועים נוספים
בהם אתם מתכנסים
בזמן מסוים יחד. כתבו
אותם לפניכם.

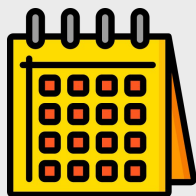

00:30

ליל הסדר – טקס משותף בזמן משותף

יהודים רבים מכל העולם מתכנסים
בערב פסח, יד בניסן, לחגוג את ליל
הסדר.

חשבו על אירועים נוספים
בהם אתם מתכנסים
בזמן מסוים יחד. כתבו
אותם לפניכם.

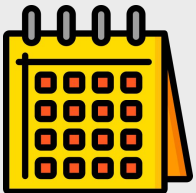
טקסים משותפים

חגים בלוח השנה
העברי כמו: ראש
השנה, שבועות,
פורים ועוד

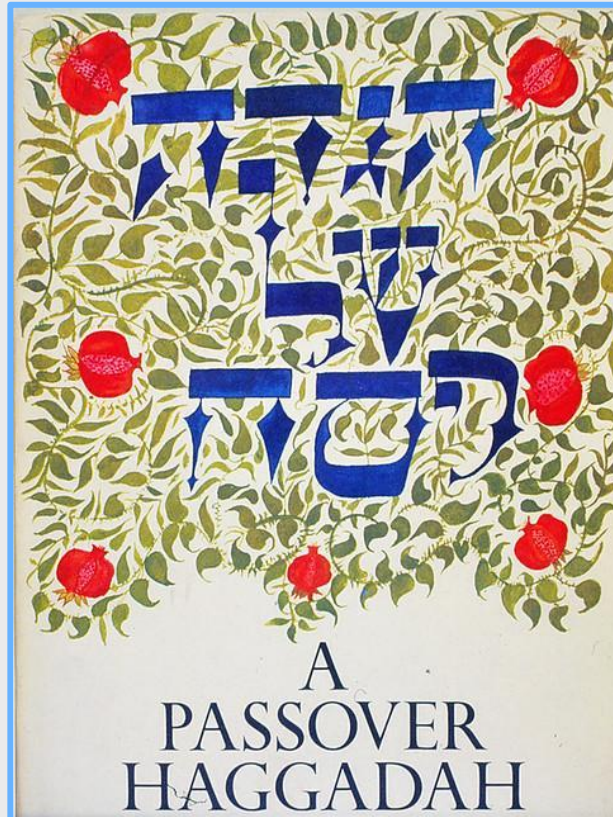
ארוחה משפחתית
ביום שישי

על מה אתם
חשבתם?

טקסים בבית ספר
כמו: טקס ליום
זכויות האדם

ליל הסדר – כשמו כן הוא

קידוש. ורחץ. ברכה.
יחץ. מגיד. רחצה.
מוציא מצה. מרור.
כורך. שלחן עורך.
צפון. ברכה. הלל. נרצה

00:30

ליל הסדר – על מה ולמה?

מה המשמעות של
כל הפעולות האלה?
על מה כל הסדר

קִדָּשׁ. וְרַחֵץ. בְּרַפֵּס.
יִסַּח. מַגִּיד. רַחֲצָה.
מוֹצֵיא מִצָּה. מְרוֹר.
בוֹרֵךְ. שְׁלֵחַן עוֹרֵךְ.
צָפוּן. בָּרֵךְ. הַלֵּל. נִרְצָה

00:30

ליל הסדר – על מה ולמה?

מה המשמעות של
כל הפעולות האלה?
על מה כל הסדר

קידוש. ורחץ. ברכה.
יחץ. מגיד. רחצה.
מוציא מצה. מרור.
בורך. שלחן עורך.
צפון. בורך. הלל. נרצה

יוצאים ממצרים – איך משמרים סיפור?

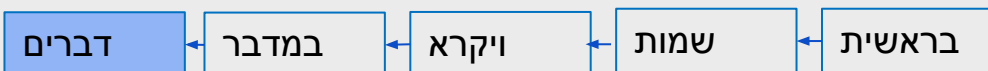
"..."

ואמר

סְהִינּוּ לַפַּרְעֹה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה: ת

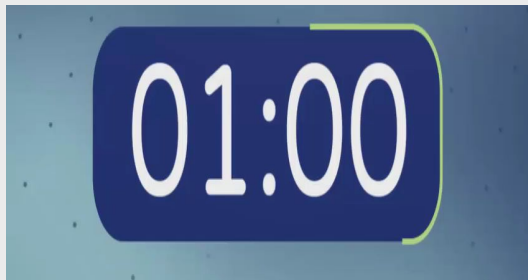
!

תּוֹמָפֹתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל-בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ
(דברים, פרק ו, פסוקים כ-כא)

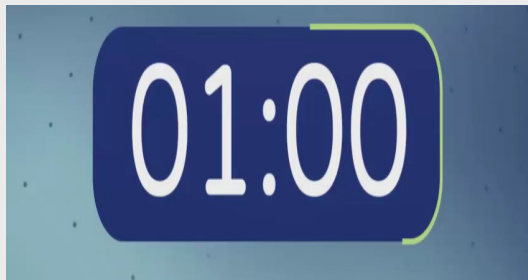
איך מספרים סיפור לאורך זמן?

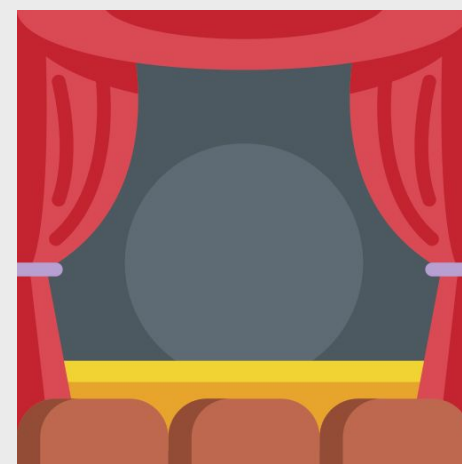
איך אתם מציעים לספר את סיפור יציאת מצרים כדי שייזכר לדורות?

איך מספרים סיפור לאורך זמן?

איך אתם מציעים לספר את סיפור יציאת מצרים כדי שייזכר לדורות?

תלוי מי מקשיב

לכל אחד ואחת יש את הדרך שלה ושלו לזכור סיפורים.
לכן, כדאי להתאים את הסיפור והדרך למי ששומע.

איך משמרים זיכרון? סיפור יציאת מצרים

כַּנְגַד אַרְבַּעַה בָּנִים דְּבָרָה תוֹרָה:
אֶחָד חֹכֵם,
וְאֶחָד רָשָׁע,
וְאֶחָד תָּם,
וְאֶחָד שָׂאִינוּ יוֹדֵעַ לִשְׂאוֹל.

?איפה זה מופיע
?למה דווקא בנים
?למה דווקא ארבעה

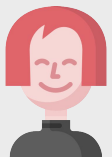

שאלה 1 – חכם

שאלה מספר 1:
מהיכן השאלה
לקוחה?

חכם מה הוא אומר?:
"מה העדות והחקים
והמשפטים אשר צוה ה'
אלהינו אתכם?"

ואף אתה אמור לו כהלכות
הפסח: אין מפטירין אחר
הפסח אפיקומן.

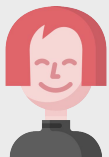

שאלה 1 – חכם

חֲכָם מָה הוּא אוֹמֵר?:

"...כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לֵאמֹר
מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם..."

דברים, פרק ו פסוק כ

שאלה 2- רשע

שאלה מספר 2
מהיכן השאלה לקוחה

רָשָׁע, מָה הוּא אוֹמֵר?
"מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם?"
לָכֶם – וְלֹא לוֹ.

וּלְפִי נִשְׁהוּצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּלֵל - כְּפֹר בְּעֶקֶר.
וְאַף אֶתֶּה הַקָּהָה אֶת שְׁנָיו וְאָמַר לוֹ: "בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה ה' לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם", לִי וְלֹא-לוֹ. אֱלֹהֵי
הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל:

שאלה 2- רשע

רָשָׁע, מָה הוּא אוֹמֵר?:

"וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם
מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם"

(שמות, פרק יב, פסוק כו)

שאלה 3 – תם

שאלה מספר 3

מהיכן השאלה
לקוחה?

← תם מָה הוּא אוֹמֵר?: "מָה זֹאת?"
וְאִמְרַת אֱלֹיו: "בְּחוּזְק יָד הוֹצִיאָנוּ ה'
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים".

שאלה 3 – תם

תם מָה הוּא אוֹמֵר?:

"וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מִמָּחָר
לֵאמֹר מָה זֶאת?"

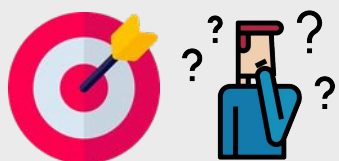
(שמות, פרק יג, פסוק יד)

מענה 4 – שאינו יודע לשאול

אין שאלה רביעית. אלא ציווי:
להגיד ולספר את סיפור
יציאת מצרים. ההגדה
שאנחנו מכירים מגיעה
מהמילים: להגיד, לספר

וְשִׂאֵינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל – אֶת פֶּתַח
לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם
הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה'
לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם".

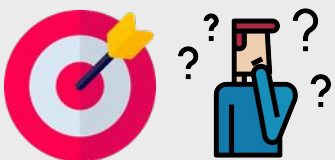

מענה 4 – שאינו יודע לשאול

אִשָּׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל –

"וְהִגֵּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר"

(שמות, פרק יג, פסוק ח)

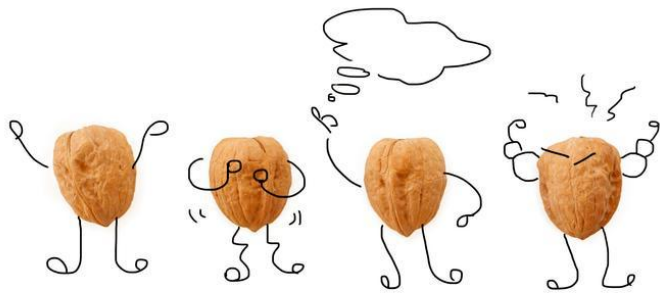
ארבעה בנים – טיפוסים שונים

חזרה של ארבעה פסוקים דומים במקרא
יוצרת פרשנות נפלאה (מדרש) שמאפשרת
למידה לכל ילד

עיבוד מודרני מתוך הגדת שיק מאת ארתור שיק לדמויות
ארבעת הבנים, לודז', 1934

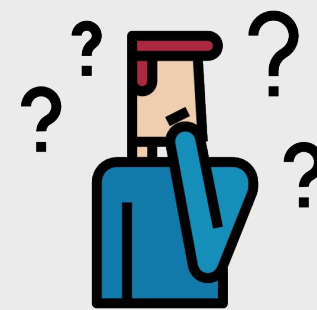
ארבעה בנים – טיפוסים שונים

התאמה לשומעים רבים

כדי ליצור זיכרון משותף שהוא גם אישי לאורך זמן,
יש להתאים את המענה לשואלים ולחוגגים.

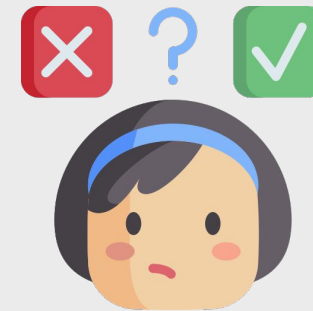
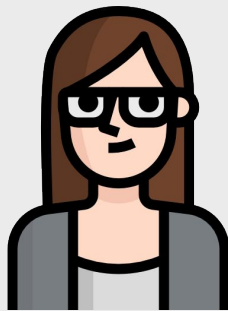
אם הסיפור מתאים לכל מיני שומעים, בעלי אופי שונה, כך קל יותר
לזכור אותו ולהמשיך ולספר אותו.

00:30

ארבע בנות

יש הגדות שחידשו והוסיפו להגדה גם... ארבע בנות

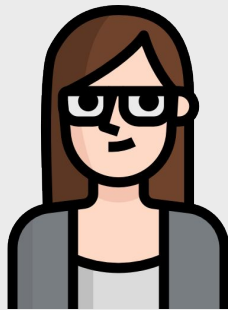

- למה לדעתכם הוסיפו בנות?
- על אלו בנות אתם הייתם חושבים?

00:30

ארבע בנות

יש הגדות שחידשו והוסיפו להגדה גם... ארבע בנות

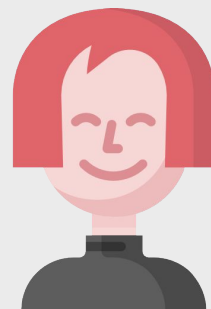

- למה לדעתכם הוסיפו בנות?
- על אלו בנות אתם הייתם חושבים?

01:00

התאמה לשומעים רבים

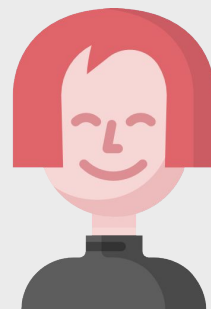
חשבו על 4 סגנונות של ילדים או אנשים שאתם מכירים.
תנו להם שם ואפיון מיוחד.

01:00

התאמה לשומעים רבים

חשבו על 4 סגנונות של ילדים או אנשים שאתם מכירים.
תנו להם שם ואפיון מיוחד.

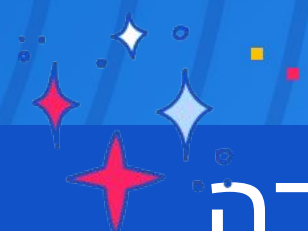
יוצרים את ארבעת הבנים להגדה

מה תבחרו ליצור – בנים או בנות
?או גם וגם
?איך הם יראו ולמה

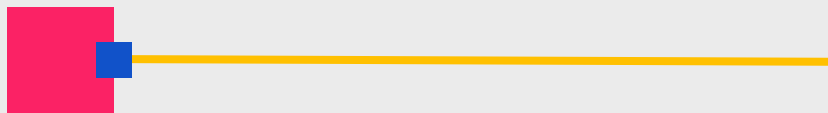
חומרים ליצירה:

- 4 כוסות חד פעמיות
- טושים
- צבעי גואש
- דף
- דבק
- מקלות ארטיק או מקלות
- שיפודים
- מדבקות – לא חובה

יוצרים את ארבעת הבנים להגדה

- צבעו את ארבע הכוסות בצבעים שונים או בצבע אחד שתרצו.
- על דף, ציירו ארבעה טיפוסים שונים. אם נתתם להם שמות מראש כפי שנתבקשתם קודם, יהיה לכם פשוט לחשוב איך לצייר אותם. אתם יכולים להיצמד לבנים מההגדה או ליצור לכם טיפוסים חדשים כמו: ההססן, הלהטוטן, תולעת הספרים ועוד... כיד הדמיון הטובה עליכם.

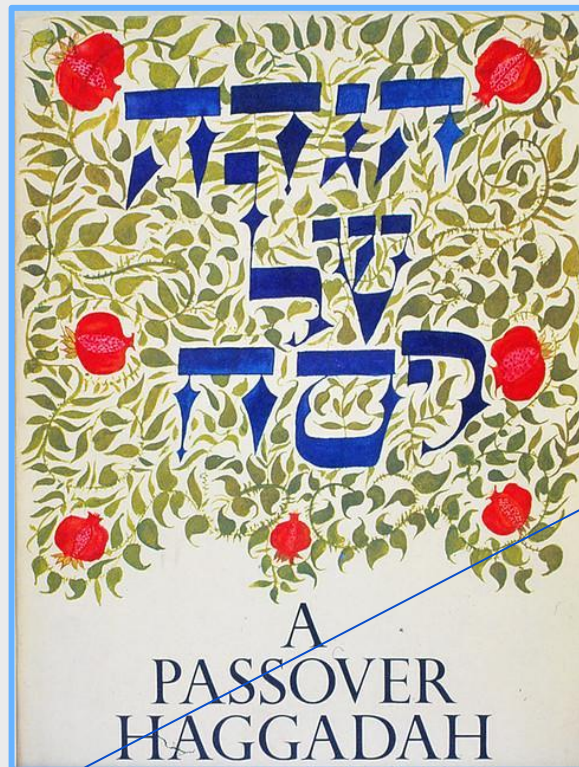

ארבעת הבנים בליל הסדר

- גזרו את הפרצופים והדביקו אותם על גבי מקל הארטיק או השיפוד.
 - צרו חור קטן בתחתית הכוס והשחילו את מקל הארטיק לתוכה.
 - קשטו את הכוס במדבקות, באופן שתרצו.
- הא לכם ארבעה טיפוסים שונים איתם אתם יכולים לשאול שאלות על חג הפסח בזמן ליל הסדר, אלו יצטרפו ויוסיפו לאווירת החג.

בואו נסכם - איך מספרים סיפור לאורך זמן?

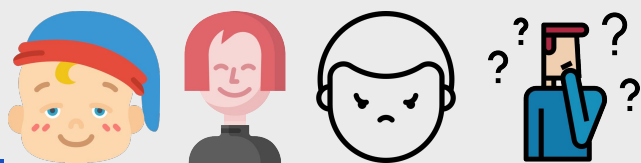
קִדְּשׁ. וַיִּרְחַץ. בִּרְפֵּס.

יִרְחַץ. מִגִּיד. קְרִיָּה.

מוֹצֵיא מַצָּה. מְרֹר.

כוֹרֵךְ. שְׁלֵחַן עוֹרֵךְ.

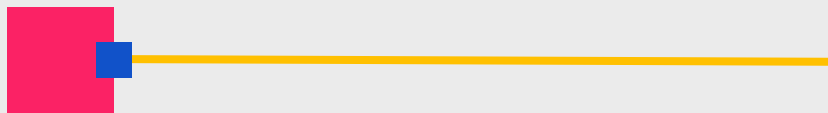
צְפוּן. בִּרְךְ. הַלֵּל. נִרְצָה

על מה כל הסדר בליל הסדר?

הקטע מההגדה על ארבעת הבנים מאפשר לנו לחשוב
על דרכים שונות לזכור וללמד את הסיפור המשותף על
יציאת מצרים ולהתאימו לזמן שלנו.

על מה כל הסדר בליל הסדר?

רכיבי הסדר השונים: סימני הסדר, קערת הסדר, קטעי ההגדה מטרם לגרום לילדים ולשותפים לשאול ולחקור על אודות החג גם בזמן הנוכחי.

כיצד אתם תוסיפו משלכם על פסח בליל הסדר

... הגדה

הגדה
קיבוצית

הגדה
חילונית

הגדה
ישראלית

מדינת ישראל
משרד החינוך

תודה שצפיתם בשידור

הופק עבור משרד החינוך ע"י מטח